

Találós kérdés

Rövid, epikus műfaj,
célja a mulattatás (találós mese).
A találós kérdésben
egy tárgy, jelenség vagy fogalom körülírása
kérdés formájában hangzik el.
Tárgya sokféle,
legrégiebbek az időjárásra
és a természeti jelenségekre vonatkozóak.
Tartalmuk szerint két nagy csoportra oszthatók:
tudáspróbákra és tréfás kérdésekre.
Az előbbieken főleg iskolában, templomban
megszerezhető ismeretekre vonatkozó kérdések vannak,
megoldásuk nem nélkülözheti az ötletességet.
Ide tartoznak a számrejtvények is,
amelyeknek lényege, hogy
rögtön, gondolkodás nélkül kívánják a feleletet
(pl. Ipadnak, napadnak, három papnak, hat kappannak hány körme van? 148).
A tréfás kérdések nagy része képtelenség
(Mikor fél a nyúl? Mikor kétfelé vágják.),
másik részének pedig etimológiai alapja van.
(Mit mondott a kötegyáni vasúti bakter a gyulai török basának?
Semmit sem mondhatott, mert még akkor nem volt vasút.)
A találós kérdések
általában ötletesek, szellemesek, tömör megfogalmazásuk csattanós.
A falu hagyományos társas összejövételein
a szórakozás egy fajtáját jelentette
a találós kérdések feladása és megfejtése (csümölgetés).
Megfejtése bizonyos tekintélyt szerez.
Némely hagyományos ünnepi alkalomkor szertartási elemként szerepel –
pl. lakodalomban, amikor a vőlegény násznagya kikéri a menyasszonyt,
szokás a találós kérdés feladása.
Ha megfejti a vőlegény násznagya a kérdést, kiadják a menyasszonyt,
ellenkező esetben
bizonyos mennyiségű bort, pálinkát stb. köteles fizetni a násznagy.
A találós kérdések elterjedését
a ponyván árult népkönyvek és ponyvafüzetek is elősegítették.
Ilyen közkedvelt gyűjtemény volt
az 1629-ben Lőcsén kiadott Mesés könyvecske.
„Mely uyonnan meg ekesitetet rövid ertelmes Kerdesekkel és Feleletekkel.
Mostan Németből Magyarra fordítatott.”
Ismert és elterjedt az egész magyar nyelvterületen, élő népköltészeti műfaj.
Száma több tízezer, folyamatban van a találós kérdések archívumba gyűjtése.

